

A városháza építésének története

A 20. század fordulóján a Kárpát-medence és a Magyar Királyság legnépesebb települései közé számító Szabadka 1906-ban írt ki pályázatot az új városháza megtervezésére, amelyet két budapesti építész, Komor Marcell és Jakab Dezső nyert meg. Eredeti, győztes tervük a bécsi barokk stílusában készült – ezt aztán Bíró Károly polgármester gyámkodásával teljesen átdolgozták.

A választott szecessziós stílus elfogadtatásában nagy szerepet játszott a helyi lakos Raichle Ferenc több épülete, például a vasútállomással szemben álló saját palotája és bérháza. A pályázaton szintén induló Raichle Komorhoz és Jakabhoz hasonlóan Lechner követői közé számít.

A városnak az építkezéshez nem volt szüksége kölcsönre – elegendőnek bizonyult eladnia néhány részt terjedelmes birtokaiból. Az épület rövid idő alatt, 1908-1910 között elkészült; ezt a két évszámot a homlokzat számos helyén megfigyelhetjük.

A belső dekoráció befejezése még két évig tartott, ezért is került sor az avató ünnepi közgyűlésre 1912. szeptember 15-én. Alig két év múlva ezen a napon már javában zajlott a végzetes első világháború.

„Szabadka szépet álmodott. Mint az ezeregy éj meséinek szerencsés királya, kinek szolgálatkész óriások lesik óhaját: este lefeküdt és reggelre kelve csak kitekintett az ablakon és – uramfia – ott látott egy tündérszép, kacsalábon forgó palotát, égbeszökő tornyával, száz szobájával, kilencszázkilencvenkilenc ablakával” – olvasható az avatásra a nagyváradi Sas Ede kiadóvállalatánál megjelent, Braun Henrik szerkesztette könyvben.

A közel százezres vajdasági város 1920-ban a Szerb-Horvát-Szlovén Királyság része lett, méghozzá az újonnan alakult állam legnépesebb településeként. Bár a politikai fordulatokat a Városháza díszes épülete is megsínylette, a díszterem üvegablakairól ma is Ferenc József, Mária Terézia és a magyar történelem nagyjai tekintenek le.

Az épület dimenzióiról sokat elmond, hogy homlokzatai 105 méter és 55,56 méter hosszúak, tornya 72 méterre nyúlik, alapterülete pedig meghaladja a 16 ezer négyzetmétert – a budapesti Parlament 17 745 négyzetméteres. Nem véletlen, hogy mindkettőnél folyamatosan zajlanak az állagmegóvó munkák.

A hatalmas méretek dacára a szabadkai városháza ésszerű, négyudvaros alaprajza, a számos melléklépcsőház, valamint a ház számos pontjáról látszó, a főrizalit bal oldalára állított torony könnyűvé teszi a belső tájékozódást.

A századfordulón számos magyar város kezdett új, reprezentatív székház felépítésébe. Az Alföldön többek között Kecskemét, Kiskunfélegyháza és Kiskunhalas is így tett. A szabadkai azonban mind méretében, mind díszítettségében felülmúlja ezeket.

Komor Marcell és Jakab Dezső, azaz az épület mindkét tervezője Lechner Ödön hűséges tanítványaként a nemzeti szecessziós építészet tehetséges művelőjének számított. 1899-1918 között működő közös irodájukban számos nagyszabású építkezésen lehetőségük nyílt bizonyítani tehetségüket, mint a marosvásárhelyi Kultúrpalota és a Közigazgatási Palota, vagy a budapesti Palace Szálló esetében.

A szabadkai Városháza a századforduló leggazdagabban díszített épületei közé tartozik. A közforgalmú terekben a padlókon, az oldalfalakon, a mennyezeteken, a nyílászárókon és a berendezés darabjain is a magyar népművészet ihlette, gazdag formavilágú és színes motívumkincs figyelhető meg.

A legfontosabb helyiség a közgyűlések helyszínéül is szolgáló díszterem, mennyezetén történelmi címerekkel. Az üveglablakokat Nagy Sándor kartonjai alapján Róth Miksa készítette budapesti, Nefelejcs utcai műhelyében.

Az épületnek nem csupán dekorációja, de anyaghasználata is rendkívül igényes és változatos. A legjellegzetesebb elem természetesen a Lechner által is szívesen használt kerámia, természetesen a pécsi Zsolnay gyár terméke, amely többek között ablakkeretező motívumként és fűtőtestek formájában is feltűnik.

A belső udvarok és a közforgalom elől elzárt terek puritánok, a nyilvános területek díszítése azonban gazdag és fantáziadús. A két díszterem előtt húzódó, és a hátsó, közigazgatási célokot szolgáló, azaz a nagy nyilvánosságnak szánt váróterem például teljesen eltér: az előbbit kék és piros motívumokkal, a másikat fehér alapra csipkeszerűen felrajzolt fekete díszekkel festették ki.

A tervezőpárosnak korántsem ez az egyetlen szabadkai munkája. Itteni ismertségüket az 1901-1902 között tervezett és épített zsinagógával alapozták meg, amely most épp külső felújítás alatt áll.

A 20. század első másfél évtizedében a viharos sebességgel fejlődő Szabadkán Komor és Jakab és bankszékházat is tervezett, majd ők nyerték el a megbízást a közeli Palics fürdőtelepére. Szerencsére ma ezek az épületek is jó állapotban állnak.

Forrás: hg.hu